

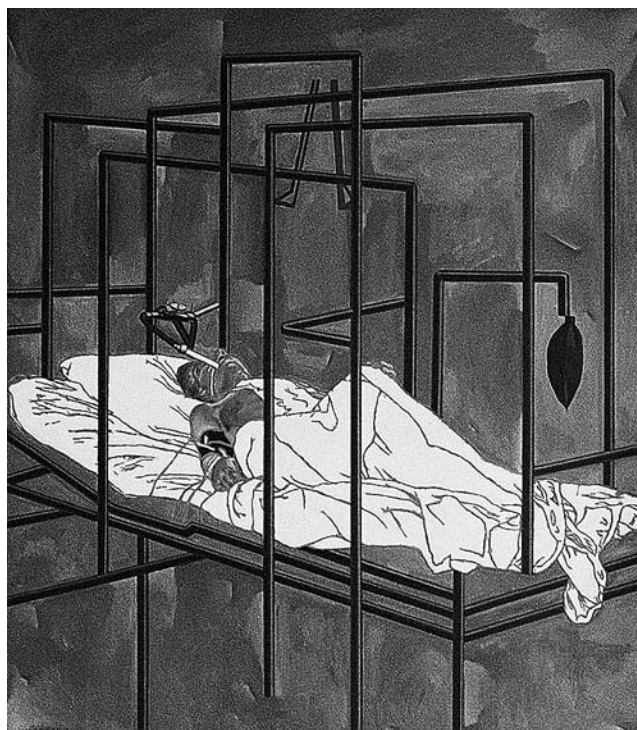
PACIENTAS

Peter Seeberg

Pirmąkart susipažinę su mano liga, gydytojai nuoširdžiausiai mane ramino ir tvirtino, jog šiais laikais amputuota koja vieni niekai, protezai nebe kančia kaip medinių kojų laikais, veikiau palengvinimas. Žadėjo, kad ilgai vaikščiosiu vos ne geriau nei iki šiol, nes teigė, kad troškimas vėl vaikščioti suteiks man didžiulių jėgų. Jie neklydo. Kai jau pradėjau, ėmiau vaikščioti geriau negu bet kada, bet tas ilgai netruko, liga vėl pasirodė – gydytojų apibūdinimu, kaip nepaprastai retas „įprastinio atmetimo“ atvejis – kitoje kojoje, tad tą taip pat teko pašalinti. Medicinos mokslas ir šįkart nenuvylė. Paaiškėjo, kad su dviem dirbtinėmis kojomis vaikštau geriau nei su dviem tikromis. Po to sekė trumpas atokvėpis ir liga atsinaujino dešinėje rankoje, greitai plisdama iki pat peties, dėl ko gydytojai patarė pernelyg neišgyventi, nes ir rankas šiuolaikinis protezavimas galėjo pagaminti geresnes nei duotos gamtos; neilgai trukus buvau aprūpintas netgi ne viena, bet dviem dirbtinėmis rankomis, kurios man visai pravertė. Dėl dešinės rankos gydytojai keletą dienų svarstė, mat čia liga prasidėjo ties alkūne ir iš pradžių jie norėjo išpjauti čia sąnarį, o dvi rankos dalis sujungti dirbtiniu, bet kadangi liga taip išibėgėjo, kad būtų tekę sujungti plaštaką su petimi, šios minties buvo atsisakyta.

Žmonės, praradę viena, o netrukus ir kita, vis mažiau beliekant ką pažeisti, galiausiai ima laikyti liginę mieliausiais namais. Po paskutinės operacijos, gavus naujas rankas, liga paliko mane ramybėje ilgiau nei metams, juos praleidau namie pasinėręs į visokius niekus, kuriuos išstobulinau iki begalybės. Ilgainiui pradėjau

PETERIS SEEBERGAS (1925–1999) – danų rašytojas modernistas, rašęs prancūzų egzistencialistų įkvėptą prozą. Jo kūrybai įtaką darė ir Nietzsche's, Wittgensteino, Kierkegaardo, Hegelio, Heideggerio filosofija. Peteris Seebergas yra pelnęs beveik visus svarbiausius skandinavų literatūrinius apdovanojimus, taip pat ir už novelių rinkinį *Eftersøgningen og andre noveller* (*Paieškos ir kitos novelės*, 1962). Novelėse atskleidžiamos egzistencinės žmogaus gyvenimo situacijos, jaučiama stipri ironija ir absurdas. Čia spausdinama šio rinkinio novelė „Patienten“ („Pacientas“). Iš danų kalbos vertė Vilniaus universiteto Skandinavistikos centro danų specialybės studentai, vadovaujami dėstytojos *Loretos Vaicekauskienės*.

Marija Teresė Rožanskaitė. Liga. 1989. Drobė, aliejus

vis labiau ilgėtis liginės, kol liga savais nežinomais keliais pasiekė kairią plautį ir gydytojai iškart nutarė, kad jo pagydyti neįmanoma, dėl ko tačiau jaudintis neturėčiau, nes man ir vieno plaučio tikrai užteks, o jeigu liga pakirstų ir jį, galima bus beoperuojant senąjį nesunkiai pakeisti nauju. Va taip viskas ir vyko. Skausmo nejaučiau, nes laiku gaudavau nuskausminamųjų ir injekcijų, o kai tai nemaloniai atsiliepdavo kitose kūno dalyse, duodavo papildomų priemonių, skirtų paspartinti procesus būtent jose. Naujasis plautis buvo nepaprastai patogus, galėjau laisviau kvėpuoti, krūtinė atrodė lengvesnė nei anksčiau, tad praleidau keletą gerų mėnesių, kol liga mane vėl sugrąžino į antruosius namus, kur gydytojams teko pakeisti iš pradžių vieną, o vėliau ir antrą inkstą.

Tada liga stipriai paūmėjo, ko, nepastebėjau, Dieve gink, nes dėl nepaprasto gydytojų rūpestingumo visą mėnesį miegojau letargo miegu, tuo metu dalis storosios

ir plonosios žarnų buvo pakeista dirbtinėmis tūbelėmis ir vamzdeliais, kuriais per mano šonus buvo šalinamos visos atliekos. Kai jau pabudau, gydytojai pareiškė, kad esu, galima sakyti, sveikas, nes praktiškai nebeliko organų, į kuriuos liga galėtų įsimesti. Čia jie klydo. Širdis, kuri, kaip jiems atrodė, buvo atspari, pradėjo šlubuoti ir jos būklė taip pablogėjo, kad teko ją atjungti, o mane nuolatinais prijungti prie aparato, vadinamo dirbtine širdimi ir atliekančio visą pažeisto organo darbą.

Gyvenimas vis tiek neprarado spalvų; lignoninėje visi tiesiog varžosi, kuris suteiks man daugiau džiaugsmo, dėl ko esu širdingai dėkingas. Dabar jau tikrai esu apsaugotas visų vargų. Iš esmės nieko nebeveikiu, tik žiūriu į lubas ir kartais imuosi mežginio, kurį turiu laikyti iškelę virš galvos.

Mąstau apie savo gyvenimą, ar jis dar mano, ar priklauso gydytojams, o jei taip, ar aš išvis tebesu aš. Klausiau žmonos, vaikų, brolių, draugų ir jie visi sakė, kad aš vis dar tas pats, kad aš vis dar esu aš. Kiek galima mažinti žmogų, nepaverčiant jo kažkuo kitu? Šis klausimas manęs neslegia, jaučiuosi gerai, nieko tokio, jei aš ir ne aš, tačiau neturiu ką daugiau veikti kaip tik apie tai galvoti; galbūt negerai elgiuosi, galbūt šitai mintys ištrūksta iš gyvenimo grandinės ir kiekviena mažytė grandis įgauna reikšmę, kurios jai šiaip jau nereikėtų teikti. Taip pat klausiau gydytojų, ar jie nemano, kad mano siela išėjo drauge su visomis transformacijomis ir transplantacijomis, nes ir tu man teko patirti; pavyzdžiui, kai ėmė nykti nosis, trumpiau nei per mėnesį ją pakeitė raumuo, anksčiau to neminėjau, nes atrodė nereikšminga. Gydytojai patarė pasikalbėti su psichoterapeutais. Pakartojau šiems savo klausimą, ar jiems neatrodo, kad didžioji dalis, ar visa mano siela buvo pašalinta, o vietoj jos aš galbūt gavau kitą. Atsakė, kad klausimas labai sudėtingas; iš pradžių bandė mane įtikinti, kad sielos išvis nėra, bet aš laikiausi savo, tad jie pasakė, kad gi galima manyti, jog siela yra ne pačiame kūne, o aplink jį, ir man šis paaiškinimas pasirodė visai

tinkamas. Vadinasi, mano siela nepaliesta, vadinasi, niekas negalėjo manęs paveikti.

Net dabar, kai nebeturiu savo galvos, o galvą kito žmogaus, nepagydomai mirusio per paskutinį karą, tuomet ją atidavė man, nes buvau retas atvejis ir medicina troško triumfo. Nežinau, kaip visa tai įvyko, nes daugelį mėnesių buvau be sąmonės, o net jeigu būčiau norėjęs – bet aš nenorėjau – nebūčiau galėjęs paprieštarauti. Kai apie tai sužinojau, pamačiau, kad viskas gerai ir beveik taip pat kaip buvę. Bet viena yra, ką žmogus jaučia, ir visai kas kita, kaip yra iš tikrųjų; bent jau taip man dabar atrodo. Žaviuosi medicinos mokslu, esu jam be galo dėkingas, skolingas už savo gyvenimą ir gerą savijautą, bet jis negali man atsakyti, ar mintys, kurias mąstau, vis dar priklauso man ar mano donorui ir ar, pavyzdžiui, galėčiau prisiminti visas jo kada nors turėtas mintis. Turbūt nebe, nes stengiausi iš visų jėgų. Vis dar atsimečiau tik savo paties prisiminimus, mąstau tik savo paties mintimis, ir nors nieko mano kūne nebėra mano, vis dar suvokiu jį kaip savo paties dalį, kuri neprarandamai yra mano. Kaip tai įmanoma, kai nieko nebėra mano; nebent aš pats esu kitas nematomas kūnas aplink savo kūną arba kaip nematoma burna, kurioje mano ligotas, supuvęs kūnas tėra kaip sugedęs dantis?

Gydytojai yra sakę, kad iš tiesų mano sveikata geležinė, ir aš jiems pritariu. Esu nepalaužiamai sveikas, liga palietė tik vienintelį vietoj. Kai mane kada nors sugrauš ir išmes, vis tiek niekur nedingsiu. „Pažįsti mane“, – kasdien klausiu žmonos jai atėjus. „Aišku“, – atsako ji ir perbraukia man plaukus. „Ar myli mane“, – šnibždu, nes noriu tai kasdien žinoti. „Myliu tave labiau nei bet kada“, – atsako ji švelniai kas kartą. „Betgi nematai manęs“, – ištariu taip garsiai, kiek išgali balsas. „Matau“, – sako ji. „Ne“, – sakau, – „tu nesupranti. Aš didesnis nei tu manai, ką tu matai – visai ne aš.“ „Baik“, – pravirksta ji, – „tai tu. Tai tu.“ „Gerai, tebūnie aš“, – sakau jai. Kasdien. ❧